

תוכן עניינים

פרק א': סמכות עניינית וסדרי דין כלליים בבית-משפט לענייני משפחה 1

1. מבוא 1
2. סמכות כבית-משפט שלום 6
3. מהו המבחן הקובע? 6
- 3.1 המבחן הכללי - מבחן הסעד 6
- 3.2 מבחן הסמכות העניינית בבית-משפט לענייני משפחה - מבחן העילה 8

פרק ב': הגדרות - סעיף 1 לחוק בית-המשפט לענייני משפחה 11

1. הדין 11
2. מיהו "בן משפחה" 13
3. עילת תביעה 15
4. תובענה בנזיקין עקב פגיעה מינית של אבי המשפחה בסמכות בית-המשפט לענייני משפחה - פרשנות מרחיבה 26
5. סמכותו העניינית של בית-המשפט לענייני משפחה מתגבשת על-פי כתבי הטענות 33
6. מועד העלאת טענת חוסר הסמכות העניינית והשפעתו על תוצאת ההליך 34
7. בבחינת מהות הסכסוך ברור כי קיים קשר ברור בין עילת התובענה לבין הסכסוך בתוך המשפחה, כשסכסוך זה תרם משמעותית לגיבושה של התביעה 39
8. תובענה של נושה להחזר הלוואה שנטל המנוח לפני מותו (תובענה נגד העזבון) - עילתה איננה סכסוך בקשר לירושה 39
9. מה הדין כאשר המבקשת אינה אחות של המבקשים ואף לא אחות של בני זוגם? 40

10. תגובת המשיב בבקשה דנן, מלמדת על קיומו של סכסוך משפחתי שאינו קל, באופן שקיימת אפשרות סבירה להסיק שהתובענה הנדונה, בעיתוי שהוגשה, קשורה לסכסוך המשפחתי	42
11. הבקשה לדחיית התובענה בהיעדר סמכות עניינית ולחלופין - להעברתה לבית-המשפט לענייני משפחה - נדחתה זאת משכשלה המבקשת להוכיח את קיומם של המבחינים שנקבעו לשם הכרה בה כידועה בציבור של המשיב ..	43
12. לו חפץ המחוקק בהחלת המונח "בן זוג" במובנו הרחב (ככולל בן זוג לשעבר) על כלל הוראות סעיף 1(2), חזקה כי היה עושה כן במפורש	44
13. במקרה הנדון, עסקינן בסכסוך הקשור עם אותה מערכת יחסים בין בת להוריה, המתגוררים תחת קורת גג אחת, ואשר נפרש על פני שנים רבות - בית-המשפט הורה על העברת הדיון בתובענה לבית-המשפט לענייני משפחה	46
14. ההקשר המשפחתי הוא דומיננטי בנסיבותיו של עניין זה בכל הנוגע להשקעת כספים בדירה מצד התובעים, וכי הסכסוך המשפחתי הוא ככל הנראה זה שגרם לכך שהתובעים לא הוסיפו להתגורר בדירה בה השקיעו כספים, לא הגיעו להבנות עם הנתבעים בנוגע לכספים שהשקיעו. המסקנה המתבקשת היא כי הסכסוך המשפחתי תרם תרומה נכבדה וחשובה להיווצרות עילת התביעה - בית-המשפט הורה על העברת הדיון לבית-המשפט לענייני משפחה	47
15. אין ליתן להיגד "בן זוג" פרשנות מרחיבה הכוללת גם "בן זוג לשעבר" - תביעה על-פי חוק איסור לשון הרע - בקשה להעברת התביעה לבית-המשפט לענייני משפחה - נדחתה	48

16.	נוכח העובדה כי הפינוי מתייחס בפועל גם לילדיהם המשותפים של המבקשת ובנו של המשיב, שהינם נכדיו של המשיב, ולאור אופי הסכסוך, שהינו סכסוך משפחתי לכל דבר ועניין, וכן נוכח העובדה כי נושא התובענה נובע מהקשר שהיה בין המבקשת לבנו של המשיב בתקופת היותם ידועים בציבור - יש להפעיל במקרה זה פרשנות מרחיבה לחוק, כך שסעיף 1(2)(ג) לחוק בסימטריה "הפוכה" או "נגדית" חל גם במקרה של בן זוג לשעבר... 49
17.	במקרה דנן, הסכסוך איננו אזרחי-מסחרי גרידא, שכן עיון בהתנגדות לביצוע שטר וכן בהודעת צד ג' מלמד כי מדובר בסכסוך משפחתי שתרים תרומה נכבדה להיווצרת עילת התביעה 50
18.	מדובר בטענות המבקש, המבקש למנוע מאחיו (המשיב 1) ומגיסתו (משיבה 3) כניסה ושימוש במקרקעין האמורים וכן מוחה על התנהגותו של המשיב 1 כלפי אימם המשותפת. נראה כי מדובר בסכסוך משפחתי בין האחים, על רקע הביקורת שמפגין המבקש על התנהלותם של המשיבים 1 ו-3 51
19.	האם יש לבית-המשפט לענייני משפחה סמכות עניינית לדון בהודעה לצד שלישי, הגם שאילו הוגשה כהליך נפרד לא היתה לו סמכות לדון בה? 53
20.	הסמכות לדון בעילות הנעוצות בחוק הכשרות הוקנתה לבתי-המשפט לענייני משפחה (סעיף 1(6)(ג) לחוק בית-המשפט לענייני משפחה). לבית-משפט השלום לא הוקנתה סמכות דיון מקבילה 54
21.	במקרה הנדון, כיוון שבתה של התובעת והנתבע אינם נשואים עוד, לא מתקיים בתובעת ובנתבע התנאי שלפיו מדובר בבני משפחה 55
22.	עצם העובדה כי המדובר בכספים של החסוי אינה מקנה סמכות לבית-משפט לענייני משפחה בהתאם לחוק 56
23.	הסכסוך אשר בעטיו מבקש כעת התובע לפנות את הנתבעת מהדירה נראה כקשור לסכסוך המשפחתי, ולכל הפחות - מתרחש בסמיכות זמנים ממשית לסכסוך שבין הנתבעים לבין עצמם 58

24. מעיון ברשימת הצדדים שצורפו להליך עולה כי חלק גדול מ- 37 הנתבעים, כגון החברות המשפחתיות ובני משפחה נוספים שנכללו בה, אינם עונים להגדרת "בן משפחה" כקבוע בחוק בית-המשפט לענייני משפחה 59	25. בית-המשפט שוכנע כי בתובענה הנוכחית מדובר בסכסוך בין בעלי זכויות בנכס, הנובע מחילוקי-דעות בדבר אופן מימוש פירוק השיתוף במקרקעין, ולא בתביעה שעילתה בסכסוך בתוך המשפחה 60
26. גם אם הצדדים בגדר בני משפחה כהגדרתם בחוק, מכוח החלופה של תביעה בין עזבונו, לא מתקיים התנאי המצטבר הנוסף של עילת התביעה סכסוך בתוך המשפחה 62	27. במקרה דנן, עסקינן בדוד, אשת דוד ואחיינים שאינם נכנסים להגדרת "בן משפחתו" לפי סעיף 1 לחוק בית-המשפט לענייני משפחה ולפיכך כבר מטעם זה אין לקבל את הטענה ולפיה הסמכות העניינית מסורה לבית-המשפט לענייני משפחה 64
28. גם אם טענות הצדדים הן מהתחום של "ענייני המשפחה", אין מדובר בסכסוך בין בני משפחה ואף לא בסכסוך בתוך המשפחה 65	29. הסכסוך המשפחתי לא תרם תרומה משמעותית לגיבושה של עילת התביעה. נכון שמדובר בבני משפחה שהיו קרובים אך לא זה הדבר שגרם לסכסוך העסקי והכספי ביניהם 66
30. לעניין המונח "בן משפחתו" שבסעיף 1 לחוק בית-המשפט לענייני משפחה, אין כונס הנכסים הופך להיות בן משפחה של הנתבעת, שכן הינו תובע בשמו ולא בשמו של החייב 67	31. הסמכות העניינית לדון בתביעה אשר נסובה סביב מכירת מניות בחברה משפחתית. האם זו נתונה למחלקה הכלכלית בבית-המשפט המחוזי, או שמא לבית-המשפט לענייני משפחה? 68

32. היות והדירה הושכרה בתנאים המשקפים יחס מיוחד בין הצדדים בשל קירבת המשפחה בין הצדדים הרי שיש להעביר התביעה לבית-המשפט לענייני משפחה.....	69
33. המדובר בסכסוך אודות בניה נטענת איש בחלקת רעהו ולא סכסוך אשר מהותו בתוך המשפחה ונובע מעצם היות הצדדים בני משפחה.....	70
34. אין הוראות סעיף 1(2) לחוק המגדירים מי הוא בן משפחה כוללים את הורי בן הזוג לשעבר.....	71
35. בין כך ובין כך, מדובר בסכסוך בין אחים, והמחלוקות שבהן יש להכריע בתובענה זו ראוי שתוכרענה כולן בבית-המשפט לענייני משפחה, שזוהי סמכותו, מיומנותו ומומחיותו להכריע בהן.....	72
36. במקרה הנדון, לא מתקיימת הקרבה המשפחתית הנדרשת.....	73
37. די בכך שהתביעה הוגשה גם נגד רשם המקרקעין שאינו בן משפחה של התובעים ושקיימת נגדו עילת תביעה לכאורית, כדי לקבוע כי אין לבית-המשפט לענייני משפחה סמכות עניינית לדון בתביעה.....	74
38. בן הזוג של ילדו של האדם התובע אינו נכלל בהגדרת "בן משפחתו" ..	75
39. במקרה הנדון, לא ניתן להתעלם מהעובדה שמקור הסכסוך נובע מהקרבה המשפחתית בין הצדדים.....	76
40. עולה כי ה"מחולל" של מעשי הנתבע היה זעמו על התובעת בשל אי-היענותה המידיית לסיפוק צרכיו בתחום האינטימי ובטיפול במשק הבית ובבתם התינוקת.....	77
41. ליבת הסכסוך אינה עסקת מקרקעין, אלא הסכסוך בין האב לבנו שהוביל את האב להעביר את זכויותיו לאחר.....	78
42. הנתבע הינו דודם של התובעים (אשת אביהם ז"ל). החוק לא מגדיר בן משפחה כיחסים בין דוד לאחיינים.....	80
43. הסמכות לדון בפירוק השותפות/חיסול עסקיה הינה לבית-המשפט לענייני משפחה.....	81

44.	הבקשה לדחיית התובענה בהיעדר סמכות עניינית ולחלופין - להעברתה לבית-המשפט לענייני משפחה - נדחתה זאת משכשלה המבקשת להוכיח את קיומם של המבחנים שנקבעו לשם הכרה בה כידועה בציבור של המשיב .. 82
45.	לו חפץ המחוקק בהחלת המונח "בן זוג" במובנו הרחב (ככולל בן זוג לשעבר) על כלל הוראות סעיף 1(2), חזקה כי היה עושה כן במפורש 83
46.	במקרה הנדון, עסקינן בסכסוך הקשור עם אותה מערכת יחסים בין בת להוריה, המתגוררים תחת קורת גג אחת, ואשר נפרש על פני שנים רבות - בית-המשפט הורה על העברת הדיון בתובענה לבית-המשפט לענייני משפחה..... 84
47.	ההקשר המשפחתי הוא דומיננטי בנסיבותיו של עניין זה בכל הנוגע להשקעת כספים בדירה מצד התובעים, וכי הסכסוך המשפחתי הוא ככל הנראה זה שגרם לכך שהתובעים לא הוסיפו להתגורר בדירה בה השקיעו כספים, לא הגיעו להבנות עם הנתבעים בנוגע לכספים שהשקיעו. המסקנה המתבקשת היא כי הסכסוך המשפחתי תרם תרומה נכבדה וחשובה להיווצרות עילת התביעה - בית-המשפט הורה על העברת הדיון לבית-המשפט לענייני משפחה 85
48.	אין ליתן להיגד "בן זוג" פרשנות מרחיבה הכוללת גם "בן זוג לשעבר" - תביעה על-פי חוק איסור לשון הרע - בקשה להעברת התביעה לבית-המשפט לענייני משפחה - נדחתה 85
49.	סמכותו של בית-המשפט לענייני משפחה לאחר שהוגשה על-ידי הבעל תביעת גירושין לבית-הדין הרבני וכרך שם ענייני משמורת מזונות ועוד ... 85
50.	התביעה היא בין אחיינית לדוד שלה, והם אינם מוגדרים כבני משפחה בסעיף 1 לחוק 90
51.	בת דודה אינה בגדר "בן משפחתו" 91
52.	"אחייך", אינו בא בגדרם של "בני משפחה" 91

53. שאלת הסמכות העניינית לדון בתביעה בסכסוך עבודה אשר בבסיסו עומד סכסוך אישי בין בני זוג.....	91
54. העובדה שאין בבית-המשפט לענייני משפחה הליך של המרצת פתיחה, אינה מאיינת את סמכותו הייחודית של בית-המשפט לענייני משפחה לדון בהליך זה וממילא, משההוראות הנוגעות להמרצת פתיחה אינן חלות בבית-המשפט לענייני משפחה יועבר הדיון שם להליך של תובענה רגילה.....	92
55. עיון בכתבי הטענות, מעלה כי המרכיב המרכזי בסכסוך הוא היותו סכסוך משפחתי, הנופל לגדרו של החוק.....	93
56. הנתבעת הינה אשתו לשעבר של אחיו של התובע. מכאן, הנתבעת איננה "בן משפחתו" של התובע.....	93
57. ביישום סעיף 1(6) והשיקולים להחלתו כפי שנקבע בפסק-הדין בעניין לויין על המקרה דנן בית-המשפט הגיע למסקנה כי הסמכות לדון בתביעה היא של בית-המשפט האזרחי. מדובר בסכסוך שאין לו כל קשר לירושתו של המנוח או להיקף עזבונו או לסכסוך בין יורשיו.....	94
58. בענייננו-שלנו, מדובר בתובענה אזרחית שעילתה סכסוך בתוך המשפחה ובקשר לחלקו של המשיב בעזבון המנוח מכוח הצוואה שקויימה על-ידי בית-הדין. ניסיונה של המבקשת להלביש את התובענה מלבוש של תובענה אזרחית-קניינית גרידא וללא קשר לסכסוך בתוך המשפחה ולא בקשר לירושת המנוח, הינו מלאכותי בלבד ואינו נכון.....	96
59. אין ספק כי במקרה דנן, מתקיימים שני התנאים המצטברים. התנאי האחד, קיימת קרבה משפחתית בין הצדדים בעל ואישה. התנאי השני, הסכסוך המשפטי מושא התביעה דנן הוא סכסוך ב"ענייני משפחה". ברור כי הקשרים המשפחתיים תרמו תרומה משמעותית ומכרעת ליצירת הסכסוך.....	96
60. גם אם טענות הצדדים הן מהתחום של "ענייני המשפחה", אין מדובר בסכסוך בין בני משפחה ואף לא בסכסוך בתוך המשפחה.....	96

61. הדיבור "בן זוג" בסעיף 1 לחוק בית-המשפט לענייני משפחה מתייחס לידועים בציבור.....	98
62. לבית-המשפט לענייני משפחה הייתה סמכות לדון בשאלות העומדות על הפרק - קביעת דרכי הטיפול בקטינות לאחר ההכרזה על נזקקותן וקביעת מקום מגוריהן - הן מכוח חוק הכשרות המשפטית והן מכוח חוק הנוער ..	99
63. הרושם הוא שעסקינן בסכסוך עסקי גרידא בין אחים (המערער והמשיב), כשיחסי המשפחה ביניהם לא תרמו תרומה של ממש לסכסוך נשוא התובענה.....	100
64. הגם שעם יסודו העניק המחוקק הראשי לבית-המשפט לענייני משפחה סמכות רחבה במישור המהותי (סעיף 1(2) לחוק בית-המשפט לענייני משפחה) ובצידה שיקול-דעת במישור הפרוצידורלי לסטיה מסדרי הדין (סעיף 8(א) לחוק), אין משמעות הדבר כי גדרי הדיון בו פרוצים ושערי פתוחים לרווחה משל מתקיימת לגביו המצווה "כל דכפין ייתי וייכל, כל דצריך - ייתי ויפסח".....	101
65. אין ליתן להיגד "בן זוג" שבסעיף 1(2)(ו) לחוק בית-המשפט לענייני משפחה ובסעיפי-המשנה הנוספים, פרשנות מרחיבה הכוללת גם בן זוג לשעבר.....	101
66. בני משפחה שעניינם בקשר ביולוגי לצד האחר, דוגמת הורה וילד, לא יוצאו מהגדרת בן משפחה אך ורק בשל ניתוק הקשר הפיזי ביניהם.....	101
67. בית-המשפט העליון נדרש לשאלה זו בפרשת חבס ועמד על הקשר הנדרש בין התובענה האזרחית לסכסוך המשפחתי בזיקה לשאלת הסמכות, בקבעו, כי אמת-המידה להכרעה בשאלה האמורה היא שהסכסוך המשפחתי תרם תרומה משמעותית לגיבושה של עילת התביעה.....	102
68. תובענה בענייני חוק הירושה - סעיף 1(6)(ה) לחוק בית-המשפט לענייני משפחה.....	102

69.	תובענה בעניין חוק למניעת אלימות במשפחה וחוק למניעת הטרדה מאיימת - סעיף 1(6)(ט) לחוק בית-המשפט לענייני משפחה	107.....
70.	מזונות מן העזבון	108.....
71.	תובענה בענייני משמורת, חינוך, ביקור, הבטחת קשר, יציאת הקטין מהארץ וחוק הכשרות המשפטית - סעיף 1(6)(ג) לחוק בית-המשפט לענייני משפחה	108.....
72.	חוק בית-המשפט לענייני משפחה קובע סמכות ייחודית לבית-המשפט לענייני משפחה בכל סכסוך בתוך המשפחה, כאשר בן משפחה מוגדר גם כידוע בציבור וגם כבן זוג לשעבר	110.....
פרק ג': כינון בית-המשפט לענייני משפחה - סעיף 2 לחוק בית-המשפט לענייני משפחה		111.....
פרק ד': סמכות בית-המשפט לענייני משפחה - סעיף 3 לחוק בית-המשפט לענייני משפחה		113.....
1.	הדין	113.....
2.	מתן פסק-דין ואישור הסכמים ופעולות	115.....
3.	הלכה למעשה	117.....
פרק ה': הוראות נוספות בעניין סמכות - סעיף 4 לחוק בית-המשפט לענייני משפחה		121.....
1.	הדין	121.....
2.	סמכות שיפוט מקומית בתובענה מכוח החוק למניעת אלימות במשפחה	122.....
פרק ו': יחידת סיוע בבית-המשפט לענייני משפחה - סעיף 5 לחוק בית-המשפט לענייני משפחה		123.....
פרק ז': איסור פרסום, חיסיון ואי-קבילות של מידע שנמסר ליחידת הסיוע - סעיף 5א לחוק בית-המשפט לענייני משפחה		127.....

פרק ח': איחוד תיקים בענייני משפחה - סעיף 6 לחוק בית-המשפט לענייני משפחה	163
1. כללי	163
2. סעיף 6(א) לחוק בית-המשפט לענייני משפחה	165
3. סעיף 6(ב) לחוק בית-המשפט לענייני משפחה	165
4. סעיף 6(ג) לחוק בית-המשפט לענייני משפחה	168
5. סעיף 6(ד) לחוק בית-המשפט לענייני משפחה	168
6. סעיף 6(ה) לחוק בית-המשפט לענייני משפחה	174
7. סעיף 6(ו) לחוק בית-המשפט לענייני משפחה	175
8. סעיף 6(ז) לחוק בית-המשפט לענייני משפחה	192
9. סעיף 6(ח) לחוק בית-המשפט לענייני משפחה	192
10. המחוקק הרחיב את סמכותו העניינית של בית-המשפט לענייני משפחה מעבר להוראות הכלליות אודות סמכותו, ובאופן שדי בזיקה שבין תביעה המתנהלת כבר בבית-משפט אחר לתביעה הנדונה בפניו על-מנת שהדיון יתקיים בבית-המשפט לענייני משפחה	193
11. אין בחוק כל סעיף המחייב את בית-משפט קמא לבקש ו/או לקבל את עמדת הצד השלישי שצירופו מתבקש לתובענה. סעיף 6(ו) לחוק בית-המשפט לענייני משפחה לא מחייב את בית-המשפט לקבל תגובת הצד השלישי, ואף אין קביעה כזו בתקנות	195
12. בנוסף לקבוע בתקנות סדר הדין האזרחי הוענקה לבית-המשפט על-ידי המחוקק הראשי סמכות לצרף בעל דין, אשר לטעמו ראוי כי יהיה צד לתובענה אשר בירורה מונח לפתחו, אפילו אינו בן משפחה	196

13. לשון החוק מלמדנו כי צירוף צד נדרש להליך הינה סמכות שברשות בית-משפט, ואין היא בגדר חובה. בנוסף, החלטה בדבר צירוף צד נדרש להליך הינה החלטה השמורה לשיקול-דעתו של בית-משפט קמא, הוא בית-משפט המנהל את התיק, המכיר את הדמויות הפועלות בו וכן את המתווה העובדתי והמשפטי. התערבות ערכאת הערעור בנושא זה שמור למקרים נדירים בלבד.....196	
14. לבית-המשפט סמכות להורות לבעל דין לתקן כתב הטענות שלו ככל שלסברתו הדבר נחוץ או לחילופין להתיר לבעל הדין לתקן מחדליו, וככלל ראוי לילך בנתיב זה מאשר לנעול בפניו שערי בית-המשפט.....196	
15. האם קיימת סתירה בין הוראת סעיף 78(א) לחוק בתי-המשפט (נוסח משולב) לבין הוראת סעיף 6(ד) לחוק בית-המשפט לענייני משפחה?.....197	
פרק ט': הליכי ביצוע - סעיף 7 לחוק בית-המשפט לענייני משפחה.....201	
1. הליכי ביצוע - סעיף 7 לחוק בית-המשפט לענייני משפחה.....201	
2. פיקוח על אפוטרופוס וקביעת שכרו על-פי חוק הכשרות המשפטית....217	
3. פיקוח על כונס נכסים וקביעת שכרו.....223	
4. פיקוח על מנהל עזבון וקביעת שכרו.....232	
5. אין כל מניעה, כי בית-המשפט לענייני משפחה, ובהתאם לסמכותו לפי סעיף 7 לחוק בית-המשפט לענייני משפחה, סמכות שלא האציל לאחרים, יורה על מינוי כונס נכסים ניטרלי.....234	
6. תביעה לאכיפת פסק-דין על-פי סעיף 7 לחוק בית-המשפט לענייני משפחה - אינה מתאימה לאכיפת פסק בורר.....235	
7. יש לזכור כי שיקולי צדק הוכרו כרלבנטיים לצרכי עניין זה במסגרת סעיף 7 לחוק בית-המשפט לענייני משפחה.....235	
פרק י': סדרי דין וראיות - סעיף 8 לחוק בית-המשפט לענייני משפחה...239	
1. הדין.....239	

2.	"בדרך הנראית לו הטובה ביותר לעשיית משפט צדק" - סעיף 8(א) לחוק	
240.....	בית-המשפט לענייני משפחה	
3.	עדות של קטין - סעיף 8(ב) לחוק בית-המשפט לענייני משפחה	265.....
4.	מינוי מומחים - סעיף 8(ג) לחוק בית-המשפט לענייני משפחה	265.....
4.1.	כללי	265.....
4.2.	מינוי מומחה	274.....
4.3.	הגשת חוות-הדעת	279.....
4.4.	חקירת המומחה	280.....
4.5.	שכר-טרחת המומחה והוצאותיו	280.....
4.6.	עובד סוציאלי (פקד סעד)	283.....
4.7.	משמונה מומחה מטעם בית-המשפט, אין להגיש בבית-המשפט לענייני	
284.....	משפחה חוות-דעת "פרטית" מטעם מי מהצדדים	
4.8.	החלטותיהן של הערכאות הקודמות נסבו על השאלה אילו מסמכים	
	היה מקום להעביר לעיון המומחה בנסיבות המקרה הנדון. שאלה זו אינה	
285.....	חורגת מגדרו של הסכסוך בין הצדדים	
4.9.	סמכותו של בית-המשפט גם למנות מומחה שיהיה בעל סמכויות של	
286.....	חוקר בודק	
4.10.	לבית-משפט קמא היתה סמכות לעיין בשנית בכל החלטת ביניים	
	שנתן, ולו אף מכוח סמכותו הטבועה לעשות כן. קל וחומר כשעסקין	
287.....	בבית-משפט לענייני משפחה, שבסמכותו לשקול אף שיקולי צדק	
4.11.	כלל בדבר שינוי חזית הינו כלל דיוני, ולכן, על פניו נראה כי בית-	
287.....	המשפט לענייני משפחה רשאי לסטות ממנו	
4.12.	שיקול-הדעת הרחב המסור לבית-המשפט לענייני משפחה בסוגית	
	מינוי המומחים עולה בקנה אחד גם עם מגמת החוק להגמיש את המסגרת	
288.....	הדיונית בבית-המשפט לענייני משפחה	

4.13	על בעל דין המבקש למנות מומחה בעניין הנדון בבית-המשפט לענייני משפחה לפנות תחילה לבית-המשפט ולעתור למינוי מומחה מטעם בית-המשפט באותו עניין, ואינו רשאי להגיש חוות-דעת מטעמו ללא קבלת אישור בית-המשפט.....	288
4.14	עסקינן בבית-משפט לענייני משפחה, אשר מעצם טיבו, מהותו והיקף סמכותו העניינית, חוות-דעת של מומחים מתחומים שונים הן חלק בלתי-נפרד מארגז הכלים שברשותו, נעשה בהן שימוש תדיר, ולא בכדי סוגיה זו מוצאת ביטוי ומוסדרת בחקיקה הראשית.....	288
4.15	האם היה רשאי התובע להגיש בקשה בתיק לאחר שניתן פסק-דין והתיק נסגר?.....	288
4.16	בבית-המשפט לענייני משפחה חל הסדר מיוחד בנוגע למינוי מומחים.....	298
4.17	מינוי מומחה נוסף.....	298
4.18	מינוי מומחה מטעם בית-המשפט נועד לקצר הליכים ולייעל את הדיון. עם-זאת, אם "בחן" בית-המשפט לענייני משפחה ובחר שלא למנות מומחה, לא מן הנמנע כי בעל הדין יוכל להביא מומחה מטעמו להוכחת טענתו.....	305
5.	תובענות לפי חוק למניעת אלימות במשפחה - סעיף 8(ד) לחוק בית-המשפט לענייני משפחה.....	305
6.	תובענה לפי חוק הירושה - סעיף 8(ה) לחוק בית-המשפט לענייני משפחה.....	306
7.	סעיף 8 לחוק בית-המשפט לענייני משפחה וקבלת מסמכים החוסים תחת חסיון עורך-דין-לקוח.....	307
8.	לבית-משפט נתונה הסמכות לסטות מסדרי הדין ומדיני הראיות למען עשיית הצדק.....	308

9. הסרטת מעמד החתימה על הצוואה וסעיף 8 לחוק בית-המשפט לענייני משפחה.....	308
10. סמכותו של בית-המשפט לנהוג "בדרך הנראית לו הטובה ביותר לעשיית משפט צדק" מצביעה על כך כי נכון וראוי לדחות את הערעור ולקבוע כי מדובר בשימוש לרעה בהליכי בית-משפט שנוקטים הערבים	312
11. בית-המשפט לענייני משפחה הינו בית-משפט מיוחד הרשאי לסטות מההליך האדברסרי הקלאסי. רמת המעורבות של השופט חייבת להיות לעיתים גבוהה ואילו יכולת הנגישות שלו לחומר הראיות, הזמנת עדים וחקירתם צריכה להיות בעלת היקף רחב	312
12. מכוח סעיף 8(א) לחוק בית-המשפט לענייני משפחה, יש ביכולתו של בית-המשפט לענייני משפחה לפתח את דיני הראיות, ולסטות מסדרי הדין וראיות לשם עשיית צדק	312
13. ניתן לעשות שימוש בהוראת סעיף 8(א) לחוק בית-המשפט לענייני משפחה ולאסור על התובע להגיש תביעות עתידיות "כידיד קרוב" או בשם החסוי	312
14. אין בכוחו של סעיף 8(א) לחוק בית-המשפט לענייני משפחה ושל תקנה 258(ב)(ג) לתקסד"א הישנות "לדלג" על הדרישות המיוחדות באשר להגשת חוות-דעת מומחים בבית-משפט למשפחה.....	313
15. יש ואותה גמישות דיונית שיש לנקוט מכוח סעיף 8(א) לחוק המכונן, אינה זכותו של בית-המשפט אלא חובתו וזאת בייחוד שעה שעיקרון העל המנחה ביישום הוראת סעיף 8(א) לחוק הוא מניעת עיוות הדין	313
16. כידוע, לבית-המשפט לענייני משפחה סמכות לסטות מדיני הראיות וסדרי הדין הרגילים בדרך הנראית לו הטובה ביותר לעשיית משפט צדק ובהתאמה הסמכות קיימת גם לבית-משפט מחוזי בדיון בערעור על פסק-דין או החלטה של בית-המשפט לענייני משפחה	313

17. בקשת התובעת לזימון שני עדים לאחר שהסתיימה פרשת התביעה, וטרם תחילת שמיעת עדות הנתבע ועדיו	314
18. האם יש להוציא סיכומי התשובה של האפו"ט לדין מהתיק בשל האיחור בהגשתם?	320
19. לבית-משפט לענייני משפחה עומדת סמכותו הרחבה הטבועה מתוקף סעיף 8 לחוק בית-המשפט לענייני משפחה	321
פרק י"א: ערעור - סעיף 9 לחוק בית-המשפט לענייני משפחה	323
1. הדין	323
2. הערעור - תקנות 134 עד 150 בפרק י"ז לתקנות סדר הדין האזרחי, התשע"ט-2018	324
3. ערעור על החלטה אחרת של רשם בית-משפט לענייני משפחה	336
4. ראיות חדשות בהליך הערעור	336
5. הלכה למעשה	337
פרק י"ב: תיקוני חקיקה עקיפים - סעיפים 10 עד 24 לחוק בית-המשפט לענייני משפחה	341
פרק י"ג: שמירת סמכויות - סעיף 25 לחוק בית-המשפט לענייני משפחה	349
פרק י"ד: ביצוע ותקנות - סעיף 26 לחוק בית-המשפט לענייני משפחה ...	351
פרק ט"ו: הוראות מעבר - סעיף 27 לחוק בית-המשפט לענייני משפחה ..	353